

løbe Risiko for at blive mistænkt for at være en mindre god Samfundsborger end den, der fremhæver Systemernes Godhed. Denne Ensidighed fra Regeringspartierne vil jeg afvise, og i dette Punkt vil jeg give det ærede Medlem fra Sæby fuldkommen Ret.

Men paa den anden Side er der hos det ærede Medlem fra Sæby undertiden en Tilbøjelighed til at fremstille de Sager, han har med at gøre, paa en saa ensidig agrarisk Maade, at han faar Lejlighed til at give Regeringspartierne Vaaben i Hænde. Det gælder f. Eks. det ærede Medlems Stilling til Kødloven, og til Uldloven, hvor det ærede Medlem gjorde Anskuelser gældende, som efter min Mening var godt skikkede til at mistænkeliggøre Landbostandens Motiver; og der kommer jeg nu til det, som jeg gerne vilde fremhæve paa Baggrund af det, jeg her har sagt. Det, det kommer an paa, naar man overhovedet skal drive en Politik her i Landet mod Socialradikalismen, er dette, at man ikke kommer ud i en egoistisk Politiks Tjeneste, og at man undgaar alt, hvad der smager af Klassepolitik. Det, som Socialradikalismen lurer paa baade i Forhold til Venstre og til Folkepartiet, og det, som Socialradikalismen Verden over lurer paa, det er, at der findes besiddende, Mellemklasseelementer i Befolkningen, som, smaat-skaarne og egoistiske, søger at hævde deres egne økonomiske Interesser paa Bekostning af det samlede Folks hele Stilling. Der skal man være varsom, og der bør man fra alle Sider drage Omsorg for, at der ikke kommer saa mange Udtalelser frem, helst slet ikke kommer Udtalelser frem, som Modparten kan benytte og med Virkning kan benytte ogsaa imod os andre, som ikke under nogen Omstændigheder deler disse ensidige Anskuelser.

I denne Henseende har der været Brist til Stede; og jeg giver en foregaaende Taler fra mit Parti Ret i, at dette har givet et Skær af Agrarpolitik vendt mod Købstadsbefolkningen, hvilket politisk, økonomisk og socialt er lige saa forkasteligt som en Købstadsbevægelse imod Landbostanden, der jo har lige saa mange Repræsentanter for sit Vedkommende. Desværre har begge Partier til Opgave at slide Mellemklasserne op i indbyrdes Kamp, medens Socialradikalismen forener sine Kræfter. Det vilde være ønskeligt, om man var i Stand til fra begge Sider i det danske Folk, fra Købstædernes producerende og omsættende Samfundsklasser saa vel som fra Landboernes producerende og omsættende Klasser, at finde hinanden paa en

saadan social Linie, at man er i Stand til at føre en virkelig Samfundspolitik frem imod Socialradikalismens System. Thi deri er jeg enig med den højtærede Indenrigsminister, at det, der kommer efter denne Krig, for saa vidt som Afslutningen bliver den Wilsonske Afslutning, det bliver Demokrati, det bliver Demokrati i alle de civiliserede Lande. Og jeg vil sige efter de politiske Erfaringer, jeg har gjort — nogle af dem har være mindre gode end andre — at Hovedresultatet, Summen af mine Overvejelser gennem min egen Deltagelse i Politik, hvor jeg har haft med forskellige Klasser af Folk at gøre, er dette, at jeg ser personlig med Glæde, at Demokratiet vokser, og jeg tror, at i vore Tider kan der under Oplysning af den Art, som vi nu har i den civiliserede Verden, skabes en indre Ro og en indre Sikkerhed i Statsstyrelsen gennem Demokratiet, som ikke nogen som helst anden Samfunds- og Statsform er i Stand til at tilvejebringe. Dette gælder, som alle kan se, i de store Lande; men det gælder ogsaa i de smaa Lande, og jeg hilser derfor denne Udvikling ikke som en Nødvendighed eller et nødvendigt Onde, men jeg hilser den efter mine egne politiske Livserfaringer med Tilfredshed.

Jeg ønsker for mit Vedkommende at bidrage, hvad jeg kan, til, at den Politik, som har mit Hjerte og vender sig mod Radikalismens Stats- og Samfundsformer, maa blive Udtryk for en dybtgaaende Forstaaelse af, hvad Demokrati betyder i konservativ Forstand. Naar vi saa staar paa lige Fod — Konservatismen i dens forskellige Nuanceringer paa den ene Side og Radikalismen paa den anden Side —, saa kommer den Tanke frem, som jeg gentagne Gange har fremsat, og som jeg vover at fremsætte, selv om jeg ser foran mig det ærede Medlem fra Esbjerg (Sundbo), at det er ganske naturligt, at alle de Forgreninger i Samfundet, alle de Retninger i Samfundet, der er konservative, hvis Navne i europæisk og verdensmandsmæssig Forstand er udtrykt ved „konservativ“, opnaar — ikke at slutte sig sammen, ikke at være syge efter Alliancer, men opnaar en saadan indbyrdes Forbindelse politisk, økonomisk og socialt, at det er muligt at føre Politik mod de andre. Saaledes som det hidtil er gaaet i denne Rigsdag, har det været meget fornøjeligt for de Radikale og Socialdemokraterne at se en Opposition, som bogstavelig talt ingenting har kunnet, en Opposition, hvis forskellige uforstandige Medlemmer har haft til Opgave indbyrdes at